

Београдски Студент

Орган стручних, економских и културних студентских удружења
на Београдском универзитету

СТУДЕНТИ С НАРОДОМ

Наши студенти данас

Г. Др. Б. С. Марковић о студентима

ЧЕТВОРОГОДИШЊИЦА 1 фебруара 1935

Прошло је, ево, већ четири године: на данашњи дан, 1-ог фебруара 1935 пао је студентски борац, бранилац Аутономије, слободне научне мисли и културе, наш друг Мирко Срзентић. Мало је на Универзитету данас оних, који су заједно са тобом драги Мирко, бранили и одбранили ову школу. Али је огроман број оних који поштују твоју светлу жртву, који се на твој пример уче како је лако жртвовати се кад је у питању истина, када је идеал истина.

Данас, четири године после твоје херојске смрти, Универзитет је остао жароште слободне мисли на слободном Универзитету. И све то захваљујући јединству студената оствареном оних тешких дана — онога дана који је твојом смрћу постао симболом наше борбе, почетна тачка данас већ пуног јединства свих студената.

Ми смо то јединство ковали у борби, зато је оно најбоља залогом за наше даље успехе. Оно је дало дивне резултате, оно је створило чврсту и корисну повезаност. Ми се поносимо првим фебруаром, јер се поносимо оним што нам је он дао.

Конструктивност нашег студентског покрета ниједног момента није скренула са правог пута; давало се све од себе, давало се оно што је у датом тренутку било најнеопходније. Када су се меродавни оглушили о све наше протесте писмене и усмене прибегавали смо оном што смо најмање желели демонстрацијама и барикадама, јер нам друго, ништа није преостало, јер смо још само то имали да испримо. У наш покрет смо зидали камен по камену, узидали смо један млади живот, који се борио зато што је желео да живи, створили смо једну велику зграду, зграду светлу и снажну — данашњи студентски покрет.

Са тако светом прошлосту, протканом борбама и успесима, нама су јасни даљи путеви. То су путеви још јединственијег збијања као услов даљег цветања нашег студентског покрета. Ми хоћемо да створимо једну културнију генерацију студената, ми хоћемо да стварамо једну праву будућу народну интелигенцију.

Ми ћемо то учинити јер смо свесни потреба свог народа, јер смо синови народа. И онда када учимо и онда када се боримо, ми смо уверени да то чинимо ради интереса студената интереса свеколике младе генерације народа.

Нашим трезвеним и пуним самопрегора радом ми смо се оспособили да по завршетку студија преуземо у друштво улогу која нам припада. И не само то. Ми смо кроз наш рад створили један високи морал, морал младе студентске генерације. Ми ћемо учинити све да повежемо сву омладину земље, да омогућимо стварање јединства младе генерације, да омогућимо и осигурамо светлије перспективе за будућност свом младом нараштају.

Први фебруар нас је очелично. У првом тренутку порађени, ми смо на крају из борбе изашли као победници. Нисмо бежали од жртава, јер смо се борили за светле идеале правде и истине, јер у њих верујемо, јер су то чинили наши дедови и очеви, јер је то најпоштенија и најплеменитија борба.

Пред нас се данас постављају нови задаци. Тешки облаци лебде над нама, над нашом младошћу: никада наша домовина није била у толикој опасности. Потребно је остварити јединство целокупне омладине: наша нас отаџбина зове. Ми ћемо то јединство остварити, ми ћемо на његовом остварењу радити, свесни тога да је то наша дужност, да је то дужност омладине, народне омладине. Свесни својих задатака, имајући пред очима идеал, напредак наше земље и народа, ми ћемо умети — а ти си нам дао пример — да се боримо за своје идеале.

Одајући ти и ове године признање комеморацијом — већ четвртм по реду — успоменом на тебе, храбри борче, ми челичимо наше младе другове, дајући им полета за будући рад, учећи их како се бори за праведну ствар.

С л а в а т и!

Студентска омладина је доказала да се поред човечанства може волети и своја земља

ЈЕДИНСТВО ОМЛАДИНЕ У ОДБРАНИ ЗЕМЉЕ

1 децембра стотине студената нашег Универзитета манифестовали су београдским улицама јединство омладине и узвикивали своју паролу — Студенти с народом. Клицали су громко и одлучно ступајући у дугим редовима заједно са Соколима, ратницима, инвалидима и официрима војске, која је пре више од 20 година својом храброшћу одушевила цео свет, а својом истрајношћу у великој трагедији изобличила барбарство империјализма и солдатеке. Народу који је губитком стотине хиљада својих јуначких синова, великом патњом и својом крвљу сазнао да путеви једног империјализма иду преко његове слободе и среће, студенти Београдског универзитета 1 децембра су јасно, недвосмислено и врло одлучно рекли, да ће као и досад тако и увек бити са њим, са народом из кога су поникли. Свесни своје одговорности према народу своје генерације, ми студенти овог увек слободарског и увек патриотског Универзитета, указујемо отворено и без устезања на опасности које нам свима прете, на могућности и путеве наше одбране. Ми смо свесни својих задатака и приступамо њиховом извршењу: залажемо се за јединство омладине и хоћемо да будемо права народна интелигенција.

Јединство омладине, оне са села, из радионица и нас младих интелектуалаца, јединство омладине разних схватања и

организација, јединство које ће се израђивати у раду за бољи и лепши живот младе генерације, у баликим прегнућима и борби за стварну и ничим неокрњену независност наше земље, за одбрану њених граница — ето то је пут којим идемо ми студенти Београдског универзитета.

Изазећи на прославу 20 година Југославије с паролом: Студенти с народом, ми смо у обим данима опасности манифестовали неразлучну повезаност са својим народом и његовом судбином, повезаност која је од увек била особина студената Београдског универзитета. У ово време које је пуно разних опасности за нашу младу државу, ми смо свесни одговорности и великих задатака које смо примили узвикијући ту паролу. Обабељујемо се да ћемо их извршити стварајући од себе не празноглаве, од народа омрзнуте или народу некорисне бирократе, већ спремне народне интелектуалце. Томе смо увек тежили, а данас имамо више могућности да своје снаге уложимо за пуно остварење тог великог задатка.

За срећу, напредак и независност Југославије, студенти Београдског универзитета иду путем јединства целокупне омладине, за њен бољи и лепши живот, увек с народом и за народ.

Пријатељи наше студентске омладине су до пре неку годину морали са забринутосту и страховањем да посматрају њен живот у коме је било пуно страсти, доктриналних заслепљености, партизанства, виолетних акција и још жешћих реакција. Чинило се као да је чист интерес за науком замро, да је идеализам потиснут жељом за лаким и брзим успехом, да омладина више не осећа своју земљу и потребе свога народа.

Како нам у овоме часу те сумње изгледају безразложне и како су далеко та времена!

Нема више нереда нити оних сурових призора који су нас све жалостили и бринули. Данашњој омладини партизанство више не сужава видике, она се ослободила узаних догми појединих доктрина које замућују поглед на истину, она је поново постала дисциплинована, широкогрудна, родољубива и човекољубива.

Пребродивши кризу она се још чистија и трезвенија вратила вечитим идеалима младости, слободи и једнакости. И тешка времена у којима живимо пружају само још једну вишу вредност овогом идеализму који више није романтичан занос неодређене садржине, него гледање отвореним очима на проблеме модерног друштва, прожет жељом да се они праведно реше. Омладина у осталом већ на себи осећа те проблеме. Она познаје сиротињу и оскудицу, глад и болести, верне пратице немаштине. Њена борба за свакидашњи хлеб још је и отежана неизвесном будућношћу у једном поремећеном друштву које није сигурно да ће, пружајући јој посла бити у стању да искористи њену спремност и радну способност.

Редакциони одбор

(Наставак на 7 страни)

Редакција и администрација
— Симина ул. бр. 14. —

Редакција прима:
сваког дана од 10—12

Претплата:

полугодишње 10 дин.
годишње 20 дин.

Рукописе доносити у редакцију

Из уредништва

Изазимо да поцинумо осетну празнину која се јавила после престанка „Студента“, настављајући његов рад, продукујући његову линију. „Београдски студент“ долази као неопходна потреба нашег организованог студентског живота, као гласило стручних, економских, културних и спортистких организација. Он долази у време кад је потребнија него икад студентска штампа — наша неуспешна реч свима онима који, путем често тенденциозног и необјективног приказивања стана на Универзитету и проблема студентске омладине, желе да прикажу студентску омладину онаквом каква није и каква никада није била. Ми морамо свакоме показати и доказати: да ми нисмо рушилачка генерација; најмање антинародна и антидржавна. Ми смо данас свакоме можемо свакоме рећи Последње наше манифестације — комеморација палим студентима у рату за Отаџбину и прослава дана Уједињења — најрецивије говоре ко смо ми. Штампом, обавештавајући јавност, ми ћемо срушити заблуде које владају о нама — до чега нам је много стало. Пишући о својој раду, о раду наших свеколиких организација, ми ћемо, развијајући критику и самокритику, омогућити преглед целокупне наше активности, учећи се тако на грешкама и недостацима у сопственом раду.

И још нешто: наш лист неће бити ничије политичко гласило, већ лист целокупног студентства, орган његових Удружења који ће писати о питањима и проблемима младе генерације интелектуалаца, онако како их издвајају студенти и њихова Удружења. Такав, он ће моћи да одговори својим задацима и о правди наше жеље. А то ће постати само онда, ако га сви студенти још одмах, у самом почетку, схвате заштитом као свој лист, као један нов сектор њихове активности, ако га, због своје важности ставе у центар своје пажње.

Али да би се све ово омогућило, да би се пошито и правилно могла информисати јавност о нашем раду, да би се сви студенти могли упознати са радом својих Удружења, са питањима која су пред њима као и општим приликама на Универзитету, потребна је пре свега сарадња свих нас. Материјалним помагачем увиди претплата или куповине листа омогућује се његово редовно излажење, а једино сарадњом свију нас „Београдски студент“ може постати оно што ми хоћемо: огледало и критичар наше активности, слика живота и стремења наше младе генерације.

Ми се с правом надамо да се студенти неће оглушити о овај апел, јер од сарадње свих нас зависи квалитет и висина листа.

Редакциони одбор

Интеруниверзитетска сарадња

За ближу сарадњу студената свих Универзитета у земљи

Развитак наших организација и студентског покрета захтева сталан контакт са студентима других универзитета у нашој држави. Тешки услови студирања, разни проблеми који су заједнички свима студентима и напори које улажу за остварење бољег и ведријег живота на нашем Универзитету, изискују неопходну потребу заједничког рада и јединствености иступа свих студената, свих студентских удружења са разних универзитета. Међусобно упознавање и сталан додир са нашим колегама из Загреба, Љубљане, Суботице и Скопља преставља основ за развитак једног општестудентског покрета који би био повезан са радом и стремљенима читаве омладине, — ка култури и напретку, бољој и срећнијој будућности наше генерације. И раније, пре више година, таква сарадња, искрена и обострана била је један од главних услова за успех нашега рада за остварење наших задатака. Међутим, истина је да се у тој сарадњи, сем малих изузетака није далеко отишло. Ретке су биле заједничке акције по заједничким питањима. Од једних до других састанака протичало је више од године дана, а већих посета студената својим колегама са других Универзитета било је свега неколико за последњих десет година. Морамо признати да велики део кривице пада на нас, студенте Београдског универзитета, јер ми нисмо уложили све напоре да се тако потребна сарадња

оствари у потпуности. Било је момената кад су акције почете заједнички, напуштене од нас при крају због специјалних услова који су постојали на нашем Универзитету. Све је то омогућило да се код извесног броја студената створи погрешно мишљење о њиховим околностима са других Универзитета. То је случај са нама као и са нашим колегама из Загреба и Љубљане. Време је већ једном да се ти неспоразуми отклоне, да се прекине са одвојеношћу студената и њихових акција и да се оствари искрена и потпуна сарадња све студентске омладине. Данас је већ крајње време да се оствари срдачан и стваран контакт целе младе генерације у нашој земљи у чему ми студенти треба да предњачимо. Пред нама се данас налази толико нерешених тешких питања, заједничких свима студентима у погледу студија и нашега живота на Универзитету. Решење омладинских питања, остварење јединства младог нараштаја данас је потребније него икад. Најзад ми као синови наше земље морамо бити окупљени и заинтересовани за судбину њену у доба мучне и тешке ситуације која данас господари у целом свету. Услови за сарадњу постоје, само је потребно стално и интезивно радити на њеном проширивању. Путевима за потпуни развитак такве сарадње јесу заједнички састанци и екскурзије, дописи у студентским листовима, вођење заједничких акција при

Скупштине наших удружења

Извештај Акционог одбора

Сва стручна удружења одржала су своје годишње скупштине. Ни на једном факултету, ни за које удружење нису биле постављене две листе, што значи да је слога у нашим студентским редовима учвршћена и да је у души сваког добронамерног студента дубоко укоренења свест да се скупштинама најбоље могу осећати досадањи плодови нашег рада, да се на тај начин једино и сигурно могу привести у дело наши, још неостварени, оправдани захтеви и да се тако најбрже могу сузбити и остранили заједничке нам невоље и опасности, мале или велике.

Баш та појачана свест о заједничкој одговорности и дужностима учинила је да је овогодишњим скупштинама, опште узев, присуствовало више студената, него прошлих година. У дискусијама о будућем раду као и у конструктивној критици грешака и пропуста, којих је ту и тамо било, показало се да студенти гаје велику љубав према својим удружењима и да им је много стало да она у свом деловању

свакодневно напредују. То се нарочито лепо могло видети на скупштинама „Удружења студената грађевинске технике“ и „Удружења студенкиња“. Управе наших удружења нису биле остављене саме себи, него су у пословима, који су данас много разноврснији и разгранати од некадашњих, биле помагале од својих члорова и зато је биланс рада готово свих удружења на завидној висини.

Наше младе колеге и колегинице ове године, у још већем броју него раније, уписале су се у своје удружење (на пр. Удружење медицинара, удружења на Техничком факултету Удружење агронома итд.) што показује, с једне стране, да је кроз непрестану и за све корисну активност, још више порастао углед и привлачна снага наших удружења, — а с друге стране, то је гаранција да ће наш студентски покрет, обогачен новим снагама, сваки даном све више расти и јачати.

На скупштинама ове године још једном се видело по изјавама г. професора, претставника универзитетских власти,

решавању појединих студентских питања, заједничке летње колоније, размена феријалне праксе итд. Као први почетак осећа се неопходна потреба за једном међууниверзитетском конференцијом на којој би били постављени сви проблеми који нас интересују и донета заједничка платформа о ставу и акцијама свих студената у земљи. У том смислу Акциони одбор стручних студентских удружења на Београдском универзитету обавестио је и упутио позив свим удружењима у Загребу, Љубљани, Суботици и Скопљу за конференцију која би се вероватно одржала у Загребу. Ту би се поставила и дискутовала сва питања која нас интересују. У првом реду било би питање Аутономије универзитета, затим разне опште и факултетске Уредбе, здравствена заштита студената, таксе, побољшање економских прилика, подизање стручног, културног и спортског рада преко међусобне сарадње, феријалне размене, летње колоније итд. Надамо се да ће на овај наш апел све студентске организације из универзитетских центара наше земље одговорити позитивно и да ће се тако у остварењу сарадње и заједничког рада поћи правлим и сигурним корацима.

Акциони одбор.

И у Студентском дому је листа Студентског Јединства победила акламацијом

Плодан и конструктиван рад „Акадеског Клуба“ током прошле године указао је на неопходну потребу организованог рада на културном, економском, уметничком и забавном пољу у Дому, у коме живи скоро 500 студената, о којих огромна већина активно учествује у студентском покрету. После дуже паузе почетком ове године, на годишњој скупштини 21-1-39 г., листа Студентског Јединства, чији је носилац колега Љубомир Филиповић студ. техн., изабрана је акламацијом. Тиме се још једном видно манифестовала висока свест студената и спремност да се заложује за одбрану својих заједничких интереса.

Током дискусије поводом извештаја Управног и Надзорног одбора осујећени су сви покушаји извесних анти-студентских елемената да се пласирају под велом „неутралних“. Напротив, подвучен је значај реда прошлогодишње Управе, извучене су поуке из ранијих пропуста и дате су смернице за будући рад. Наглашено је да ће се студенти из Дома, чврсто збијени у редовима моћног студентског покрета борити на своме сектору за бољи срећнији и културнији живот студентске омладине.

Књижевне вечери „Истине“

Значајно је истакнути да се путем ових неколико књижевних вечери можда на једини начин ове године манифестовао културни рад на нашем Универзитету и интересовање за њега. Пошто се показала потреба за једним омладинским часописом у коме би наши млади књижевници износили пред ширу јавност своје радове, а када ми најчешће досада нисмо имали, трезвењачко друштво „Истина“ постарало се да допуни донекле ту празнину и приређивањем књижевних вечери створи илузију тога што би требало имати.

Од почетка ове школске године приређено је до сада пет веома успешних књижевних вечери „Истине“ на којима се присуством огромног броја студената са свих факултета показало велико интересовање за овакав начин рада „Истине“. Од значаја је чињеница да су те приредбе чисто студентског карактера, искључиво наше, то јест да су приређивачи студенти, књижевници студенти и учесници у дискусији опет студенти.

Заступљена су била оба рода књижевности и поезија и проза.

да наставници цене наш рад на пр. речи које је г-ђа Шемол упутила скупштини удружења студенкиња, или г. Божа С. Марковић скупштини правничког друштва.

Сем тога показало се да је сарадња, — која је у свом почетку била ограничена у главном на сарадњу између Акционог одбора, као претставника студената код универзитетских власти, — данас добиле шире размере и конкретне облике на свим факултетима. Данас се њен дух не осећа само при решавању општестудентских питања, него и у сталном додиру и у међусобном разумевању велике већине наших професора и нас студената, када су у питању и многи и засебни проблеми појединих факултета, или група.

Али оно што овогодишње скупштине наших стручних и осталих удружења чини наро-

у својим приповеткама студенти књижевници дали су нам неколико типова малих људи из својих крајева и в њихом из сеоског живота. У песмама су изнета стремљења младих душа, тежња за нечим бољим, савршенијим и полет наших генерација.

После сваког рада водила се дискусија. Међутим, показало се да број студената који су учествовали у њој није био довољан. Да ли то долази из недовољног искуства које је потребно у таквим приликама или немања храбрости да се говори пред једним скупом од стотину и више лица није могуће утврдити, али је преко потребе да се то стање побољша. Што већим учешћем у дискусији појачаће се интересовање за ове књижевне вечери и корист за младе књижевнике и њихове слушаоце.

Започети рад на овом пољу „Истина“ ће настојати да продужи и прошири како би око себе окупила што већи број студената и заинтересовала их за културни живот на нашем Универзитету и младе књижевнике чије су нам снаге потребне.

што друкчијим и што их издваја од свих претходних то је чињеница да су оне биле у знаку одбране Аутономије универзитета. Очувавши независност наше школе као целине јесте у садашњем први и основни задатак свих студената, јер од тога зависи све тековине студентског покрета и целокупна студентска делатност на Универзитету.

Руководи се великим начелима: љубави према истини, раду и народу, сложни међу собом и одлучни, учествујући сарадњу са својим наставницима, студенти Београдског универзитета спремно ће дочекати све тешкоће које се евентуално буду пред њих поставиле.

Акциони одбор струч. студ. удружења

Мировни одбор ПРЕД НОВИМ ЗАДАЦИМА

За стварну помоћ жртвама рата и антисемитских погрома

Пре кратко времена извршена је реорганизација Студентског мировног одбора у циљу још чвршћег повезивања овог одбора за наше студентство и још неисторискијег и интензивнијег ангажовања студентског покрета као целине у великој борби коју данас омладина целог света води за одбрану и успоставу часнога мира.

Други светски омладински конгрес одржан је у Њујорку августа месеца прошле године уз учешће омладине разних тенденција из 54 земље новог и старог света. Још једанпут су сакупљени представници омладине читавога света дигли свој глас за одбрану својих права и боље будућности својих народа. У својим одлукама и у чувеном васарском пакту мира они су већ унапред мада не знајући шта ће се догодити, осудили дух оне срамоте која је месец дана после проузроковала трагедију једног народа и још више довела у опасност мир и независност свих малих држава.

После Њујоршког конгреса, а с обзиром на несвојеволјни прекид рада Београдског омладинског мировног одбора, задатак је Студентског мировног одбора да упозна нашу омладину са духом и одлукама овог другог Парламента младих, и са активношћу омладине других земаља. Студентски мировни одбор такође ставља себи у дужност да преко Покрета светског омладинског конгреса оствари још пунију сарадњу и повезаност наше омладине са омладином и њеним организацијама у иностранству.

Развитак нашег омладинског мировног покрета, у коме смо ми студенти Београдског универзитета од почетка сарађивали, добијао је све више карактер омладинског покрета за одбрану земље. Тиме се наш мировни покрет није одвајао од Покрета светског омладинског конгреса и организација које су му приступиле, већ напротив, својом акцијом за одбрану независности своје земље ми смо у одређеној и конкретной форми дали свој велики прилог и јачали међународни омладински покрет за мир. И данас, кад наша омладина проширује и на нове основе поставља своју борбу за одбрану независности, Студентски мировни одбор ће своје учешће у тој борби сматрати за један од својих најглавнијих задатака.

Ратови се већ воде, њихово продужење и прширење се спрема. У Шпанији и у Кини лије се крв наших вршњака, уништавају се споменици старих култура, бомбардују се отворени градови и на улицама, у домовима и црквама налазе смрт деца, жене и старци. Глад, страшно глад у рату, коју нико тако не познаје као наш народ, постала је свакидашњица шпанског и кинеског народа. Помоћ жртвама рата треба да буде израз нашег осећања човечности, наше солидарности са онима који пате. Указујући помоћ жртвама, ми студенти овог слободарског Универзитета, познати по свом човекољубљу и борби за одбрану културе, даћемо свој прилог борби против модерног варварства. Нека се ангажује читав студентски покрет за помоћ жртвама рата учинимо да све шпанска деца не буду гладна, да једном престане бомбардовање и рушење.

Жртве шпанског грађанског рата су и многи наши другови студенти са нашег и других Универзитета у земљи. Њима и осталим нашим земљацима члановима Међународних бригада треба помоћи. Многи су од њих рањени и осаканени, и они гладују у разним логорима, а сви хоће да се врате својима и да у свој земљи наставе живот, рад и студије. Омогућити им повратак, то ће бити једна од наших првих акција.

Док на једној страни видимо све ужасе рата, дотле се на другој против целе једне расе врше погромаи какве човечанство још није запамтило. Антисемитски погромаи прате ужасе рата и претходе новим ратним крвопролићима. На нашем Универзитету ни међу професорима ни међу студентима нема присталица „теорије“ о инфериорности и супериорности раса. Ми се ужасавамо варварством за чије се оправдање наука фалсификује и злоупотређује. Проститовати против антисемитских погрома, узети у заштиту жртве, — то је такође наша дужност, дужност свих људи који су за мир културе, против рата и варварства, за поштовање човекове личности и слободе народа.

Петар Ивковић
претседник Студентског
мировног одбора

својих милих и драгих, далеко од својих мајки, вереница, браће и сестара, далеко од студија и својих универзитета, немајући могућности за повратак у своју толико љубљену земљу. Онако како то чине студенти великог броја других земаља, морамо и ми, колико год можемо допринети својом помоћи свима студентима, нашим колегама и друговима који се налазе у невољи.

Кинески студенти, својим активним учествовањем у одбрани земље од јапанског империјализма, својим радом на васпитању становништва, херојским радом у војсци и залагањем за јединство народа, настављајући истовремено учење у школама и на универзитетима, показали су најбољи пример целога свету, какву улогу могу да играју студенти у животу свога народа. Мора се наставити наша прошлогодишња акција и још више проширити.

У последње време противно расположењу широкх народних и омладинских маса па и противно расположењу наших народа који никад нису показивали таква осећања, дошло је до великих антисемитских погрома. Хиљаде јеврејских омладинца студената, без икакве своје кривце изгубило је или систематски губи у опасности по живот, најосновнија права човека и грађанина. Без отаџбине, у емиграцији јеврејски студенти одвојени од својих универзитета или подвргнути свирепостима, и у својим земљама која, се крећу од „гето клупа“ до изгона из земље, подносе неизмерне патње.

Сви правдољубиви студенти света и не сумњају да сва та дела долазе и растурују се са једне исте стране. Студенти Београдског универзитета који су познати широм целога света, морају и овом приликом све да учине да се помогну жртве рата и вештачки распририване расне мржње. Не сме бити ни једног студента који неће допринети свој део пружајући поред моралне и материјалну помоћ.

Мировни одбор

**Телеграм, који је упућен
са конгреса шпанских
професора универзитета,
одржаног у Барселони 5 јануара, свима
универзитетима света
гласи:**

Ми, потписани професори разних шпанских универзитета, груписани данас на Универзитету у Барселони, да би наставили рад на научним истраживањима, обраћамо се универзитетима и културним центрима целога света да им објавимо да је и по трећи пут Универзитет у Барселони бомбардован. Материјално у пола срушен, од неколико месеци наоивамо духовно је оживео и ради под страхотама рата чекајући мир, а има огроман задатак и част да се посвети реконструкцији отаџбине.

Објављујемо да је овај последњи злочин учињен авионом против културе у нашој земљи са задатком да из њених недара истерају културу, науку и научнике. Позивамо вас да допринесете својим моралним ауторитетом да сазна свет да треба спречити понављање оваквих злочина.

Верни своме задатку настављамо своје дело. Имамо мисију да одржимо пламен културе у нашој земљи под бичем рата и да га сачувамо неугашеног нашој омладици, која се данас бори, и нашој сутрашњој Шпанији. Ову мисију нипошто не-

СОКО – СТУДЕНТИМА

Студентском мировном одбору — Београд

Управа Соколске жупе Београд са задовољством је констатовала бројно учешће Вашег чланства у манифестационој поврци кроз Београд 1 децембра ш. г. приликом прославе дана народног и државног Уједињења, и на свечаној седници у соколском дому Краља Александра I.

Речи Вашег делегата изговорене на свечаној седници училе су најдубљи утисак на присутне, и тиме увеличале наше соколске свечаности.

Наша званична соколска штампа „Соколски Гласник“ у броју од 3 децембра 1938 г. који Вам у прилогу шаљемо, са најшоплијим речима испратила је учешћивање Вашег удружења у свечаностима прославе Уједињења.

Овим Вам изражавамо искрено признање и најшоплију захвалност коју сте учинили соколској и националној ствари.

У нади да ћете и надале сачувати симпатије према соколству и у будуће пружити му потребну помоћ и сорадњу изволите и свом приликом приликом изразе нашег поштовања са братским и соколским поздравом.

Здраво!

Старешина,
Др. Мих. Градојевић с. р.

Студентски мировни одбор

Соколској жупи

Београд

Студентски мировни одбор са особитим задовољством потврђује пријем Вашег писма, пободом учешћа студентске омладине на соколској прослави 1 децембра.

Студенти београдског Универзитета прожети духом слободарства, мирољубља и националног поноса, верни својој традиционалној борби за слободу мисли и науке, уобраћају своју браћу Соколе да ће наша академска омладина бити у ње и чврсто на бранику омладинских праба уопште, на одбраненој личности државне и националне независности, народне слободе.

Београдски студенти, верни синови свога народа, знају брло добро да је само у слози и јединству свих искрено родољубивих снага спас ствари за коју су наши очеби гинули, и изабали дивљење целога света и управо зато, ми Вас, браћо Соколи и обог пута најсрдачније поздрављамо уверени да ће наше јединство и сарадња послужити на добро наше државне независности.

С братским поздравом,

за
Ст. м. одбор

Секретар
Б. Влаховић ст. пр.,

Претседник,
П. Ивковић ст. пр.

немо прекинути. Шпанска република ће истрајати у својим патњама и племенитом потхвату из кога је порастао њен ауторитет. Упркос насиљу и терору прокламујемо још једанпут верност принципима човечанског достојанства и духовне слободе.

Господину ректору Универзитета — Београд

Управа Соколске жупе Београд са задовољством је констатовала бројно учешће студентске омладине у манифестационој поврци кроз Београд 1 децембра ш. г. приликом прославе дана народног и државног Уједињења и на свечаној седници у соколском дому Краља Александра I.

Речи претставника студентске националне омладине г. Мијалка Тодоровића на свечаној седници училе су најдубљи утисак на присутне, и дали још један доказ више о дубокој свести омладине и спремној за рад на остварењу народних и државних идеала.

У немогућности да се организаторима и свима појединцима захвалимо на учешћу чиме су увеличале наше соколске и националне свечаности, молимо Вас г. Ректоре, да на сходан начин изволите испоручити нашу најшоплију захвалност омладини Универзитета, која је узела учешћа у прослави и наш братски соколски поздрав.

Изволите г. Ректоре, и овом приликом примити изразе нашег особитог поштовања и соколски поздрав.

Здраво!

Старешина,
Др. Мих. Градојевић с. р.

Донтов систем на Правном факултету!

По новој Уредби о Правном факултету, кандидати за испите из четврте године, који имају да полагају најмање два испита (сачињавајући једну од предвиђених група или стварајући вештачку групу), неће полагати дипломатске испите — укључујући се у нову Уредбу. Они пак којима је остао један предмет или они који су све положили па су им остали дипломски — полагаће дипломске испите. На први поглед — попенс. У ствари то долази услед тога што је полагање дипломских испита условљено појединачним полагањем предмета — као лакшим. Они којима је остао један предмет или ниједан немогу да направе никакву групу: ни ону предвиђену уредбом нити вештачку; услед тога морају да полагају дипломске. Овакав систем, односно овај прелаз на нову Уредбу, ово глајхшалтовање, названо је Донтовим системом, који је код оних којима иде у корист (као и у политици) постао врло популаран. Тако ће бити и оних који су дипломирали — по Донтовом систему! А биће их вероватно доста.

Прилог општој студентској мензи

Г. Јован Тановић, уредник „Политике“, уместо венца пок. Добри Петковићу поклониво је О. С. М. 2000 динара.

Екскурзија у Енглеску

Удружење студената енглеског језика спрема ове године једну 20 дневну екскурзију у Лондон и друга, углавном универзитетска, места. Ближе услове и програм објавиће удружење накнадно, чим то буде утврђено.

ЧИТАЈТЕ
„БЕОГРАДСКИ
СТУДЕНТ“

У ИМЕ ХУМАНОСТИ

Помогнимо жртве

Тек што је умукнуо и последњи одушевљени поклик задњег омладинског делегата, претставника 40.000.000 омладинца на II светском омладинском конгресу у Њујорку, тек што је напустио конгресну салу и последњи делегат, пред омладину су се свом тежином поново поставили нови задаци заједно са настављањем и довршењем старих, још не завршених.

Праведна борба шпанског и кинеског народа и њихове омладине наишла је на неподељене симпатије свег правдољубивог, мирољубивог и демократског света. Шпански студенти и омладинци у својој борби за мир, слободу и културу нису остали

усамљени. У тренутку када се све вредности и тековине човечанства и народа браје са пушком у руци, хиљаде студената и омладинца, чак из најудаљенијих земаља, не жалећи своје животе похитало је да се заједно са својим шпанским друговима стави на браник слободе, културе и демократије, знајући добро да се на бојним пољима Шпаније и Кине одлучују и судбине њихових сопствених народа, њихових сопствених земаља.

Одлука о повлачењу добровољаца отргла је хиљаде омладинца са бојних поља. Велики број студената, материјално небринут, лута улицама великих и удаљених градова, далеко од

Студенкиње данас

Управитељица Дома студенкиња о данашњим студенкињама и њиховом Дому

Може се већ из далека препознати: кратка лепршава коса, озбиљно лице, скромна одећа, торба испод руке, дуги, брзи кораци, стално у журби. Хита на Универзитет да стигне на предавања, да буде тачна на кондицијама и да посвршава још много и много послова... А ти шловци нису само личне природе, они су ширег замаха: они обухватају старање како о садашњим небринутим колегиницама тако и о онима које ће тек доћи. Ти се послови обављају с највећим пожртвовањем и великим идеализмом. Таква студенкиња извојевала је и добила признање да је жена данашњице: жена позитивна. Данас се она више ничег не боји, ни од чега не преза. Већ је видимо у првим редовима, тик уз свог другог студента, на равној нози с њим, на свим пољима науке, културе и друштвеног делања. Грозничаво доказује да је до највишег степена неуморна, пожртвована радница и дивно несебична другарица.

Мила Димић

Данас студенкиње имају свој сопствени кров над главом, свој Дом, који су саме студенкиње подигле. Тај Дом, у коме њих сто на броју могу да нађу топло огњиште, родитељско и

заштитничко окриље, јесте њихов понос и непобитан доказ њихове вредности, поштења, и дивне љубави ближњег према ближњем. Само се треба сетити: колико је њих, да би се тај Дом остварио, потрчало, тражило, молило, не за себе, већ за оне које су после њих дошле. За оне, између којих добар део неће можда ни слутити, колико су времена и труда оне жртвовале да би се овима могла пружити таква ситуација: да не морају и ове да трче, да осете грубу стварност немаштине и понижење људског достојанства које прати мољкање. Човек заиста остаје задивљен пред таквим лепим делом.

Данас у Дому студенкиња ври као у кошници. Ту се неуморно ради... Још увек има борбе и брига око свог сопственог огњишта. Треба одужити дуг, треба на неки начин олакшати живот неким од оних бројних студенкиња ван Дома које се налазе у тешкој ситуацији, а за које, нажалост, нема места у Дому... Оне у Дому добијају храну, а за противуслугу помажу око издавања јела. Већина студенкиња се издржава дајући кондиције. Стварно је готово несхватљиво са како мало новца данас једна студенкиња излази на крај.

Ради данас студенкиња у свом Дому и ван њега, ради и граби и од свог времена и од свог живота, за своје добро и добро својих другарица. Има их из свих крајева наше земље. А сан је скоро сваке од њих да ту нешто научи, да се оспособи за даљи живот, али и да олакша што више живот оних сиромашних другарица које ће живети у Дому, пошто га је она већ одавно напустила.

Ври у Дому као у кошници. Кошница је огромна. Познато је да у свакој кошници има и трутова. Београдска студенкиња данас се може похвалити да има кошницу у којој су трутови непознати.

Мила Димић.

КУЛТУРНИ РАД НА УНИВЕРЗИТЕТУ

Извештај Културног одбора

У почетку ове школске године се као и раније осетила потреба организације рада по културним удружењима Београдског универзитета, потреба упућивања напора београдских студената на њиховој културној изградњи у правцу опште студентских интереса и проналажења најбољих начина и могућности повећавања нашег културног нивоа. Претставник културног одбора је на великом опште студентском збору подвукао добре стране прошлогодишњег рада и указао на његове недостатке и погрешке а, с тим у вези, говорено је: о начинима и могућностима рада за ову школску. Требало је наставити са серијом толико потребних културних манифестација у нашој Физичкој сали која су постала неопходна потреба нашег културног живота, требало је појачати рад по нашим културним удружењима или га стварати (по неактивним удружењима), било је потребно омогућити у већој мери учест

вовање студената у ванстудентским културним манифестацијама, требало је подржавати и стварати студентску штампу, појачавати рад наших дебатних клубова, ојачавати везе културних удружења са културним одбором и што је најглавније требало се бранити од оних којима није у интересу наш слободан културни развој на Универзитету.

Многи од нас смо се могли, имајући у виду ова „обећања“ културног одбора или, тачније, обавезе које је он према свима нама преузео упитати зачуђени где се активност културних удружења испољава. Рад по удружењима, унутрашњи њихов рад, могли смо рећи, можда се развија нормално али оно што треба да виде и они који у тај рад нису сасвим непосредно упућени изостаје потпуно. Наша предавања у Физичкој сали су потпуно престала, студентски листови не излазе, у раду наших дебатних клубова осећају се извесне сметње итд.

Разлози су овог на око неактивног по студентским културним удружењима и самом Културном одбору различити и компликовани и не могу сви да буду овде изнети. Треба само рећи да, у погледу нашег спољног, манифестационог културног рада, сметње које су постојале нису долазиле од нас самих. И штета је да су се неколико месеци рада морали употребити само на показивање онима од којих наша јавна предавања зависе, њихове потребе и правог културног значаја кога имају и који су најјасније били изложени у извештају Г. Ректора Универзитетском сенату.

Данас можемо рећи да су препреке које су нам на том плаву биле чињене углавном отстранене или да су на добром путу да прођу. Тако стоје ствари после једине овогодишње приредбе културних удружења, приредбе у спомен Карела Чапека великог чешког књижевника. Али Културни одбор и сва културна удружења морају бити стално будни и да пазе да оно што мисле да су добили поново не изгубе.

Рад по самим културним удружењима текао је, може се рећи, интензивније ове школске године од ранијих година у то време, ни то због немогућности чисто манифестационог рада с једне стране и због увиђања потребе његовог појачавања с друге.

Резултати тога рада се још не виде као што се у опште до средине школске године ретко могу видети. Али је почетак тога рада обележен тако да резултати не могу изостати. „Обилић“ и „Петар Кочић“ показују доста активности као и обично, „Академско позориште“ не се ускоро појавити са спремијеним позоришним комадима, „Истина“ одржава успеле књижевне вечери итд.

Дебатни клубови су скоро на свим факултетима прорасли.

Студентске штампе до данас није било: опет због углавном спољних сметњи али је њена потреба таква да ћемо од сада имати два наша листа. „Београдски студент“ излази од сада поред гласила Културног одбора, једног студентског часописа за књижевност и културу који ће задовољити наша настојања у том правцу и, поред тога, развијати наше културно-уметничке способности.

Резултати нашег рада тешко се у самом његовом току дају приметити што не значи да они недостају. Тек се на крају једне године даје повући тачан биланс једног рада. Тад се види да неки пут оно што смо учинили нисмо ни примећивали, да су резултати, иако свесно од нас жељени, долазили сами од себе, да су, затим, у току рада наши циљеви проширивани, мењани. И Културни одбор нада се да ће биланс културне активности кога ћемо моћи да на крају године повучемо бити позитиван; у то је и уверен јер зна да ће сви најозбиљније радити на остварењу наших задатака јер нам је можда највише стало до подизања нашег културног нивоа које је подизање баш циљ свих акција културних удружења и самог Културног одбора који њиховом активношћу руководи.

Претплатите се
на
„БЕОГРАДСКИ
СТУДЕНТ“

МАКСИМ ГОРКИ И МИ

Поводом најновијих превода његових дјела

Нови реализам о коме се много говори данас ипак је још недовољно познат. Због необавијештености, често се нови реализам мијеша са другим реализмима и на тај начин ствара забуну код широк читалачких слојева о правој суштини новог реализма. Не можемо се оvdје задржавати на новом реализму уопште, хоћемо само да укажемо на оснивача овог књижевног покрета, чија се дјела сад преводе код нас.

Максим Горки је одавно познат нашој читалачкој публици. Његове мале приче, које су му у Русији прибавиле глас признатог књижевника, преводене су код нас још крајем прошлог вијека. Српски књижевни часописи — „Бранково коло“, „Босанска вила“, „Нова искра“ — редовно су доносили његове ствари. Горки је најинтезивније преводен почетком овог вијека. Нема скоро ни једног књижевног листа који није макар и мало пажње посветио овом талентованом младом писцу. У њему су сви без разлике видјели једну нову снагу, која ће дати један нови дух и правац руској књижевности. Његов први роман „Фома Гордјејев“ преведен је у цјелости. „Босанска вила“ је 1905 објавила његову дивну „Пјесму о соколу“ у преводу Петра Кочића. Наша јавност је са интересовањем пратила његов живот. Новине су забиљежиле случај са његовим избором за члана Академије и поништење тог избора. Кад су га 1905 бацили у Петропавловску тврђаву због његовог „9 јануара“, српски писци су послали протестно писмо царској влади, у коме су тражили да се неодложно пусти на слободу М. Горки, који „чини част не само Русији него читавом Словенству“.

Максим Горки

Књижевно дјело Максима Горког, то је један величанствени споменик, подигнут у славу Човјека. „Човјек — то звучи поносно“ — каже Горки. Та љубав према човјеку, најдрагоценијем благу природе, то је основна карактеристика читавог новог реализма. Није неопходно да јунак једног романа буде истих погледа као његов аутор, па да га овај воли. Матвеј Кожемјакин је младограђанин који неча никаквог одређеног гледања на свијет, али он је поштен, кад воли он воли дубоко и без резерве. Љубав са којом Горки прилази својим јунацима чини да они пред нама живе. Он зна да ухвати сваки њихов покрет, да наслика све нијансе њиховог душевног стања. Клим Самгин понавља једну мисао, која му се као дјетету дубоко урезала у свијет. „Је ли то био дјечак? Можда дјечка није ни било?“ Кад год јунак изиђе пред суд своје савјести њему прођу

кроз главу те ријечи, које је чуо са обале, кад се његовом непажњом утопио његов друг.

У језику М. Горког налазе се све љепоте народног језика. Млади писци, у својој жељи за оргиналношћу, често се удаље од простог народног говора, па самим тим и од народа, коме књижевник у првом реду треба да се обраћа. Горки је ово замјерао неким младим писцима, а сам је давао пример како треба писати.

Иако је Горки доста преводен код нас, ипак није досад било једног систематизованог издања његових цјелокупних дјела. Криве су донекле прилике у којима живимо, али не искључиво оне. За објављивање његових дјела било је исто толико могућности као и за толике друге — американске итд. — писце. Кривица је, дакле, на другој страни. Сада изгледа, ова празнина у нашем културном животу биће попуњена. Два издавачка предузећа најављују издање његових цјелокупних дјела. „Едиција“ почиње са последњим дјелом Горког, романом у четири књиге „Клим Самгин“, од кога је изашла тек прва књига, у преводу М. Николића и Б. Ковачевића. „Полит“ почиње са „Матвејем Кожемјакином“, романом у двије књиге, који, преводе Р. Зоговић и Мира Чехова.

Интересовање, које је за Горког било увијек живо код наше читалачке публике, данас је још живље, нарочито код оmlадине. Његово дјело, на коме су се успотали најбољи претставници новог реализма, претставља једно од највећих достигнућа људске културе. Ми то дјело морамо упознати.

С. Д.

Академија Карелу Чапеку

У петак 20-ог јануара одржана је на Универзитету академија посвећена великом чешком писцу, неуморном народном културном раднику Карлу Чапеку. Пред пуном салом предавачи г.г. Никола Петровић, Јован Кршић и Крешимир Георгијевић, изнели су књижевни и народни лик овог великог Чеха, који је сву своју интелектуалну и моралну снагу исцрпио у борби за слободу и независност свога народа.

Студентска оmlадина могла је да научи упознавајући рад Карела Чапека, с коликом се љубави брани слобода и правда, с коликом се пожртвованошћу и снагом воли своја земља и њена независност.

Карел Чапек сагорео је у трагедији своје земље. Најлепша и најдубља слика овог писца јавила се у нама у доба чехословачке пропасти. Као писац био је мало код нас преводен, али као борац у судбоносним данима своје земље, његова пламена реч, његов без предаха борбени став, његови тополи апели, моље, прожимале су наше срце. Средали смо га свуда, преко новина, радица, писама. Улевао је снагу, подизао занос, бранио понос свога народа и земље. Тада смо највише осетили колико је близак нашим срцима и повезан са нашим мислима. Његова топла искрена реч није носила се из његовог народа као молитва у срца све оmlадине и свих народа који воле своју земљу, који воле слободу, правду и мир.

На академији упознали смо и књижевни рад Чапек. Реалиста, писац који је обрађивао чешку стварност и тражио у њој људе. Волио је човека, писао и борно се за њега. Иако идеолошки увек није добро и реално сгледао праве узроке људског зла и неправде, љубав према људима, жеља да реално прикаже ствари, да изнесе истину одвела га је на пут реалистичке књижевности.

Оmlадина је у Чапеку изгубила свога пријатеља; изгубила је човека који је разумео њене тежње за бољу будућност, изгубила је писца који је кроз књижевност остваривао и њену борбу за слободу и мир. Академија је била испуњена са добрим и добро речитованим песмама о Чапеку од Витјеслава Незвала и Радована Зоговића.

НАША ПРИЧА ПРЕД КРАЈ

Написала Олга Милетић

Бољује Петар Марић већ пет дугих месеци од неизлечиве болести: туберкулозе. Кашље, а осећа да више нема снаге ни за то и изнемогао, са црнотим колутовима око безбојних очију, трзајући се пада на узглавље.

— Е, људи, ко би се томе над'о, — проговори кат-кади беспомоћно гледа у забринута лица комшија, који су врло често ту око њега у ниској, малој задимљеној собици.

— Шта неш Перо. Није да рекнеш, да је то само тебе снашло. Ето Милија Матин разболео се прије тебе, па још лежи. Гадне су ти болешчине, не можеш их се лако отрести.

— Е, брате, али оволико дуго, с муком изговара Петар и кашља га загушује.

— Треба ми и радити. Цело лето ми прошло овако у лена-чарењу а пос'о се гомила. Гледам мог Миту како се сам мучи па бих да изађем из сопствене коже. За пшеницу би сад требало изорати а он дете још, не може свуда ни да стигне.

— Мани човече. Биће времена и за рад, прекидају га комшије добронамерно и све окрећу разговор на другу страну. Али њега као да се слабо тиче све остало. Гледа Петар Марић своје широке кошчате дланове и читава брда жуљева по њима, и сећа се. Е, чудно ти је живинче човек, размишља он. Ео прије пет месеци се лаган као перо пео узбрдицом своје њивице са ралом у рукама, радујући се унапред плодовима свога рада. А сада, гле, оним истим рукама којима је некад могао младо стабло из земље ишчупати, не може себи ни узглавље да поправи и чека да му к'о детету све донесу у кревет. Пих, срамоте! Он би да устане, да пође за послом као остали а ноге издајнички дрхте. Бесан је Петар Марић на све око себе. На жену што непрестано облеће око његова кревета и сипа му у дрвену кашкицу прљаве текућине из неких флашица, на те комшије који му вичито проричу оздрављење а он ето већ пети месец стење и лежи као жена у бабинама, на доктора што га већ једном не излечи а највише на самог себе. Зар он, Петар Марић, најснажнији човек свога краја да дочека време да му је и женска помоћ потребна. Откуда је само то дошло? Требао се бранити, није смео лећи у кревет. А он, ето, завалио се и пустио да га лече жене и доктори. Напоследку да му је неке вајде па и да претрпи, али пет месеци, није шала, а он све исто: кашље, плује и гута ове прљаве текућине.

— Је си ли звао Јованку из Трудеља? Запиткују га комшије и онда почињу са саветима.

— Море, не ослањај се ти само на докторе. Свет је мање умирао док је и њих било мање а сад нико врачаре не признаје па им тако и иде.

— Шта си ти зао, Стево? Јок брате, не мора он ни Јованку звати. Тако мој Илија имао змусу пробаде и кашљао целих месеца а ја ти њему рена и сирхета па прође к'о руком. Него ти Перо....

Петар их љутито прекидао махнувши руком и настављао своје мисли. Збиља, даје он до-некле комшијама за право. Нису ни доктори бог зна шта.

Ево овај каже, доцкан, требао си раније доћи. А што би, врага, долазио раније кад му онда није ни било као сада. Истина, осећао је понекад те проклете пробаде и кашљуцао често али је радио као и увек. Како би иначе Мита сам а хлеб је увек прва мисао.

Него, заиста, он као да се тек сад присећао. Говорио му пре неки дан Миша Цветков о неком човеку код Младеновца што лечи од сваке болести. Зар не би било добро отићи код њега па да и он једном устане к'о човек и врши свој посао. Али.... застајао је Петар. Нешто је кочило његове мисли.

Уосталом шта, нема више пара. Зна он то добро. Истрошили су све на његову болест: пет дугих месеци. Али волови, ту су они. Зарадиће он и боље кад оздрави. Само ово да прође.

Целог дана мисли Петар Марић о томе а увече позвао си-на к себи. Изнео му своју на-меру гледао како он стоји по-гнуте главе и не одговара.

— Ако ненеш обадва продај једног, додао мало затим а син је још увек ћутао.

„Шта ли му је сад? Жалије му вола него мене“ једио се Петар Марић у себи како то само болесници могу.

— Добро бабо, изустио син најзад још увек погнуте главе.

— Ето, знао је да ће бити како он каже, зарадовао се Петар болесничком радошћу и у безбојним очима синула нада скорог оздрављења. „Само што је саг'о главу. Жалије му вола...“ јављала се опет она мисао и мучила га.

— Нано, шта ћемо. Он не зна да су му дани избројани, Вола да продамо, не иде, а да му не испунимо последњу жељу ни то не иде.

Стара, мршава сељанка гледала га за тренутак ћутећи својим малим непомицима очима и онда проговорила:

— Грешно је, сине, не испунити болеснику жељу. Вола нећемо продати али ћемо уде-сити да он поверује како смо га продали. Протераћеш га по-ред прозора кад поједеш да он види после вратићеш га око-ло. А онда ћемо видеги даље....

Син и мајка су се погледали тешким суморним погледима и разумели су се. Да, оно што ће после тога доћи није више у њиховој вољи.

Кашљао тога дана више него икад Петар Марић и све му се чинило да му дисање с време-на на време престаје. Али, ни-шта, свеједно. Сутра ће и код оног човека па ће све бити боље. Требали су данас да иду а Мита рече да је тек за сутра нашао кола. Чудан му је он ових последњих дана. Стално гледа у земљу као да је нешто будибог с нама изгубио. Ето и јуче кад га питао пошто је продао вола а он опет у земљу и промрмља нешто што ни љ-во не би разумео. Олењили се они сви кад нема његове кон-троле. Само да прође ово па ће све лако.

Али шта је ово данас као да нема ваздуха у соби.

— Отвори мало та врата, пре-срете он једног комшију који је баш у том тренутку дол зио.

— Е, брате, нешто ме много гуши, прстења с муком и ма-лаксало паде на узглавље.

— Ајде, Перо, овако леп дан а ти у кревету, започињао комшија шалу а остали забри-нито пратили Петрове покрете.

— Сад баш проћох поред твојих волова а они се разба-шкарлили. А ја рек'о да ми је да вас Перо потера узбрдо са плугом, како одавно није, па би се нашли у небраном грожђу.

— Јест, жао ми што их ра-спарих. Али штаћеш. Рек'о, бо-ље је да ја оздравим па ћу во-ла купити лако“ напреже се Петар да говори а кашаљ га готово иза сваке речи угушује.

— Море, човече, ајде шта бунцаш, насмеја се комшија не опажајући значајне погледе при-сутних.

— Ко ти је распарио воло-ве? Ено, их богме пасу обадва мирно у ливади, и кажем ти чекају тебе да их мало потераш.

Замућене Петрове очи поју-рише некуда напред из очних дупљи и у његовом болеснич-ком мозгу постаде све јасно.

— Ко? Шта? зар они тако? Зато он каже сутра. Загуши се Петар Марић и закашља задњи пут а из широко отво-рених уста потече црвени поток.

— Бабо, улете син у собу.

— Свећу, догега дрхтећи ста-рица.

У сјају очију које су се већ гасиле затрени тек пред крај добијено сазнање о сопственој немоћи и са неком натприрод-ном снагом поће према сину поглед препун мржње. Дакле то је тај који је још за његова живота заповедао и управљао његовом, лично његовом имо-вином коју је он својом мла-дошћу и животом искупио. Син а жалије му била вола....

Црвени поток потече и на нос а очи уморне од гледања склопише се.

Син у недоумици крочи на-пред гледајући погнуте главе присутних и не знајући шта ће, проговори:

— Сиромах бабо, а мислио је да ће оздравити.

ДЕСЕТОГОДИШЊИЦА ИЗДАВАЧКОГ ПРЕДУЗЕЋА „НОЛИТ“

1929 покренута је библиоте-ка „Нолит“ истовремено по-кренут је часопис „Нова лите-ратура“ у издању истог пре-дузећа. Часопис је по својој и-дејној основи обележавао кар-актер и саме књиге коју је Нолит требао да издаје. У ча-сопису, износе се два схвата-ња уметности и први пута, код нас, почиње да се брани једно ноо гледиште у кри-тици и књижевности. Млађи писци осећали су потребу за писањем о реалним стварима; о животу, о човеку, који се бори, страда. Али идеалистич-ко схватање уметности, код нас, било је теоретски фор-мулисано и брањено од уг-ледних професора и књиже-вника. Затим, многи старији књижевници који су припада-ли тој школи били су на гла-су и познати јавности. Дошла је „Нова литература“ која је требала да успостави нова, савременија, али за нас још млада, учења о новим пра-вцима у књижевној критици и покаже на примерима како на савремени начин обрађи-вати савременост.

Разуме се, да је часопис имао претежно преводне ства-ри, како теоретске, тако и белетристичке. Наши млади, који су се тада појављивали, већином су осећали ноо, бун-нили се против збаничног ста-рог, али нису још били спрем-ни да то добро теоретски формулишу и кроз књиже-вност покажу. Међу теоретским стварима налазила су се ве-ћином страна имена, махом Немачка.

Наши су писали приказе и песме.

ПОЗДРАВ

Вриснула је крвава зора јутром у новорођени дан и распукла за гором као расјечена дојка.

Низ ливаде, блиједе-далеке врлети, у дронцима просутог борја, и широм низ поља, бескрвна и стиснута — котрљају се сјенке мрака, вију изломљене, с висина ко црна једра на гусарским галијама, у часу гнусног злочина, низ непозната, далека морја....

— О, јутрос бих, док се даљине шарају руменим цвјетовима сунчаним, могао да заплачем, заридам, у грчу мојих крвавих жеља, над распојасаним животима биједника, болом уморног срца, да крикнем, крвљу натопљеним јаука, под напоном мла-дости, љубави и снова....

Да зароним главу међу жуљевите дланове и да погледам с јауком у закопане дане, у земљу крвавим знојем кропљену:

— низ поља, на путу, по градовима: у диму захукталих фабрика....

— Другови, кад дан растјера и последњу шаку мрака и у својим лепотама утопи и последњи крик патње — а сваки њен тренут проговори једино прошлости — шаљем вам поздраве за наше победе

Моји познати и непознати широм земљине кугле другови, моја једина драга браћо.

Есад Мекуловић

Наша самокритика Неколико речи о Академ-ском позоришту

Са овом школском годином Ака-демско позориште ушло је у трећу годину свога „рада“ — тако смо бар чули на последњој скупштини.

Ако би погледали извештаје са годишњих скупштина, онда би се могло видети да рад није био задо-

вољавајући. Али ево у чему се рад увек до сада састојао, а ми који смо у студентском покрету а ван Управе Академског позоришта бојимо се да тако не буде и сада прво се дуго и дуго тражи погодан комад; ватим се дуго и дуго тражи „добар“ режи-сер; најзад се дуго и дуго траже до-бри глумци — а затим се конста-тује да комад није „погодан“ због недостатка сале, бине, тежине спле-мања итд., онда режисер, обично не-ки члан Академског позоришта, ви-

Обај часопис био је из мно-гих разлога значајан, иако је издаван у тешким политич-ким приликама. Он је при-купљао младе књижевнике, дао им могућности да се из-разе; и покушао примерима да покаже како се у данашње време пише. Дао је матери-јала, из којег се је могла до-бити бар слика, како бранити то ноо уметничко гледање на живот.

И упоредо са жибим сва-тањем, које је бранио часо-пис „Нолит“ је почео да из-даје и књиге разне реалне садржине. Кроз њих је стру-јао живот људи који се боре у ратовима на улици, фабри-ци и пољима; текао је живот са свим појавама данашњег друштва. Излазило се са са-временим преводима. И то махом немачких писаца. По-јава Нолитових издања била је код нас с великом радош-ћу примљена. Ствари су би-ле потпуно ноо за нашу средину, и по обради и по начину писања али су нам биле блиске по људима и животу који је тамо изношен. Нолитове књиге значе један бажан датум у нашем кул-турном животу. Писци, свет-ског гласа, читани и пребо-ђени у многим земљама, за-хваљујући обом корисном предузећу, пребођени су и код нас.

Наша савремена књиже-вност била је оскудна у ро-ману и приповетци доброг и реалног садржаја, и „Нолит“ нас је својим издањима упо-знао са књижевношћу коју смо тражили.

Жибећи у слабом културно политичким условима, са си-ромашном културном тради-цијом, млади људи могли су да изучавају, на свом језику, савремену светску књиже-вност. Тако су многи млађи књижевници почели своје вас-питање на нолитовим прево-дним стварима.

Кроз обих десет година „Нолит“ је учинио много за културно васпитање наше средине. Његови преводи би-ле су најчитаније књиге код нас. Створио је велику чита-лачку публику, васпитао је, и оспособио је за даља кул-турна настојања. Нарочито је велики број омладине прихва-тио издања, и врло често, она су била једина књига за културну, па и општу из-градњу.

„Нолит“ је много учинио, многе упутио трезвеним пу-тем, и за нашу средину дао значајан културни прилог.

А.

ше нема времена или стрпљења, па онда „глумци“ разочарани слабом органи-ацијом почну изостајати итд. итд. и на концу конца дође време испита или крај школске године. Ето, тако је ствар ишла до сад, а ми то никад не можемо назвати радом. Јер да би се могло с правом рећи Академско позориште ради ма-кар и мало и не онолико колико је то потребно покрету у његовој да-нашњој фази развјатка, потребно је да Академско позориште бар кат-кад иступи пред студентску публику. То је његов рад — иступ пред гледаоце. Ако тога нема — Академско по-зориште уопште не ради.

Ми знамо да су чланови Управе Академског позоришта свесни свих недостатака данашњег рада али се, због ниједног иступа до сад од по-четка ове школске године, бојимо да се исте грешке могу понова-ти. Зато им још једном поручујемо — боље је дати мало, него нимало.

ШТА ДОНОСИ НОВА УРЕДБА ШТА КАЖЕ С. П. Д.

Групно полагање

Новом Уредбом се најпре уводи групно полагање чиме је повећано отежање студија већини сиромашних студената. Поједине групе, као прва из друге године, коју сачињавају обимно Кривично право и не мање обиман Кривични поступак, затим прва група IV године, која се састоји из читавог грађанског права са баластом градива свих делова, који су се досада полагали у току три године — сада се само слушају за исто време — затим међународно приватно право са својим по злу чувеним „сукобом закона“, такве групе изискују вишемесечни непрекидни рад да би се на време и солидно припремиле, што је огромном делу сиромашних студената, дакле апсолутној већини студената права под оваквим економским приликама, скоро немогуће. Па и кад би се Грађанско односно Кривично право солидно припремиле прелапа сав труд ако се Међународном приватном, односно Кривичном поступку, није могло посветити готово исто толико пажње, јер по систему групно полагања пада се из поменутих предмета ако се један из групе не положи. Ма да овога пута ни мало не зависи стручна спрема из читавог Грађанског права од рецимо сукоба закона нити пак правилно схватање трипартиције од знања кривичног поступка, који је обрађен по бипартицији, па ипак се студенти приморавају — без оправданих разлога — да трпе шетне последње одредаба нове Уредбе. Из овога се намеће закључак: да није у питању стручна спрема студената већ препрека, којом би се ограничио број сиромашних студената који су под врло тешким економским условима досад успевали — уз припомоћ наших стручних и економских организација — сад нарочито Потпорног удружења — да студирају.

Безани или невезани рокови

Кад се говори о групном полагању треба имати две ствари нарочито у виду:

1) Краткоћа испитних рокова и њихов мали број онемогућује уопште довољно времена да се сваки студент испита из огромног градива групе и да се при том правилно оцени његово знање и уложени труд, што доказује да се групно полагање не сме везивати за везане рокове, ако се хоће избећи апсурдум у погледу сваког солидног стручног спремања. Напротив: систем групно полагања нужно изискује невезане рокове, без којих не даје никакве позитивне резултате, нарочито под условима у којима већина студената права код нас студира.

2) Обимност градива појединих група и краткоћа везаних рокова принуђује студенте у већини случајева да напусте своје уџбенике и да се прихвате извода из којих ће добити основно стручно знање градива, а које ће ипак омогућавати — уз несолидно испитивање — да се пролази на испитима и да се лиферију генерације правника са далеко мањом стручном спремом но досада. Дакле одредбе нове Уредбе у оваквој повезаности као што су, постижу сасвим обрнут

резултат од онога што се покушава да убеди да се хоће.

Уствари: стручни ниво се сразва као што ће се смањити број студената и онемогућити студије најсиромашнијим.

Нама нису потребни правници са још гором стручном спремом.

Хиперпродукција правника?

Да ли је потребно још једном да подвучемо неистинитост разних теорија о хиперпродукцији интелектуалаца код нас, чија нам позадини у већини случајева није страна:

Ми нисмо земља, која пати од претеране културе и сувишног броја интелектуалаца. Напротив: огроман процент неписмених у народу и нестручних чиновника, недовољан број лекара, агронома, инжењера и других интелектуалних радника — то је верна слика нашег културног знања.

Три рока и ограничење уписа

Да пређемо на друге комбинације одредаба нове Уредбе: три рока према ограничењу уписа у IV семестар, новом Уредбом се предвиђају свега три рока: јунски, октобарски и фебруарски (овај би се пре могао назвати јануарски) од којих два прва трају највише по месец дана а трећи 15—25 дана. Одмах треба подвући кратак размак октобарског и фебруарског рока од свега два и по месеца, уз школска предавања. Затим се предвиђа ограничење за упис у IV семестар који се уписује марта, што у ствари значи: ако се испити I године нису положили студент је осуђен да изгуби пола године а то је и најстрашнији ударац за сиромашне студенте.

Зашто је потребан мартовски рок

Овом безразложном упрошћавању студија сиромашним студентима нашло се најблаже решење стварањем мартовског рока — одлучним ставом стручних удружења у одбрани студентских интереса, стварањем могућности да се за нешто више времена, не на уштрб наставе, бар донекле омогући студентима да даду преостале обавезне испите, без којих не могу уписати наредни семестар. Мартовски рок је схваћен као потреба на свим факултетима, како у редовима студената тако и у редовима већине професора.

Несумњиво је да се стручна спрема студената нимало не снижава што се даје могућност огромном броју студената да им не пропадају скупе и мучне године студија. Напротив мартовским роком се постижу одлични резултати како у погледу стручног спремања тако и у погледу испитивања, те је он тиме једна врло добра — наравно не довољна, коректура једне такве по све штетне одредбе.

Мартовски рок прво омогућује студентима више времена за завршно припремање испита и бољу расподелу рада, што их упућује на читање уџбеника и солидније студирање градива. Друго он даје могућности г. г. професорима да учине бољи распоред полагања и да више времена посвете сваком студенту понаособ, при испитивању, што несумњиво не иде на штету ни

правилнијег оцењивања нити вишег стручног нивоа студената — већ напротив.

Укидање дипломских испита

Олакшања према старој уредби састоје се у укидању дипломских практичних испита и у превођењу статистике и судске медицине у необавезне предмете. Неколико предмета као Дипломатска историја и Стечајно право, прикључени су њима сродним предметима (Међ. јавним и Грађ. поступку) а нови — Општа социологија — Уводу у правне науке.

Отежавајуће одредбе

Али за то следе још низ по студије отежавајућих одредаба. Тако чл. 10 ал. 2: „Утоку својих студија сваки слушацац је обавезан радити бар у четири разна семинара.“ Што значи, да сви студенти права морају бити на предавањима што је сасвим немогуће не само сиромашним студентима у унутрашњости, но и већем делу оних који живе у Београду, или су заузети радом за обезбеђење својих egzистенција. Затим чл. 72: „Као први семестар може се уписати само зимски“ — чиме прети опасност, да онај, који је био у немогућности уписати први као зимски мора изгубити читаву годину.

Најзад, у Уредби је нерешено питање висина испитних такси, које исто тако могу поразно делује на студије најсиромашнијих студената. И поред тога што су предмети сврстани по групама и чине једну целину у резултату оцењивања, таксе остају исте за прве три године а у IV-ој години скачу до 50, 100 и 140 дина. Када се још узме у обзир, да се из оба предмета падне ако да се не положи један — тек тада се може добити права слика последица оваквих одредаба.

По овим и свим осталим питањима која нам се намећу новом Уредбом ми ћемо заузети дефинитивни став у свим детаљима заједно са свима студентима права у земљи, чији су животни интереси погођени, и нашим професорима — јер је свима нама једно у интересу: омогућавање што већем броју студената из свих слојева наших народа да стекну што солиднију стручну спрему, како би могли највише користити својим народима, који од њих с правом много очекују.

С. П. Д.

УРЕДБА О ПРАВНИМ ФАКУЛТЕТИМА

Декан Правног Факултета г. Др. Ђорђе
Тасић о новој Уредби

Крајем прошле године (31 децембра 1938) објављена је нова Уредба о правним факултетима. То је прва заједничка уредба која важи за све правне факултете у земљи после 20 година живота у истој држави, а после 7 година од како је донет Закон и Уредба о универзитетима који су захтевали доношење једне заједничке уредбе.

Главни задатак и смисао уредбе

Главни задатак и смисао ове Уредбе састоји се у изједначењу уредба правних факултета (јер су до сад важиле три: једна за Београдски и Суботички, друга за Загребачки и трећа за Љубљански правни факултет). У колико је било могуће, изведене су такође и извесне реформе наставе. Веће се нису ни могле очекивати, пошто није постојало једно јединствено схватање о томе и факултети су у главном били задовољни постојећим уредбама. Због тога је и ако је као основ дискусије служио пројект Београдског правног факултета, морали су се правити компромиси. Па ипак Уредба, која се добила, претставља један систем. Интересантно је да се сасвим спонтано дошло на систем, какав је у главном важи једно кратко време на Београдском правном факултету пре рата и после рата: то је систем полагања предмета у већем броју група.

Самим изједначењем добило се врло много пре свега са државног гледишта, са којега изједначење законодавства има нарочиту важност. Овим је истовремено учињен прелаз са једног факултета на други знатно лакшим него раније. Испуњен је такође један захтев правичности и једнакости, јер се и у Загребу и у Љубљани од сада може добити докторска титула под истим условима као и у Београду (од сада се ни тамо више не може добити само на основу усменог испита, већ и докторске тезе и после њене јавне одбране).

Свака година — 2 групе

По новој уредби у свакој години има по 2 групе предмета:

ПРВА ГОДИНА:

Прва група: 1. Увод у правне и друштвене науке;
2. Историја и систем римског права.

Друга група: 1. Народна и упоредна историја права, и
2. Кривично право (без брачног права).

ДРУГА ГОДИНА:

Прва група: 1. Кривично право;
2. Кривични судски поступак.

Друга група: 1. Уставно право и теорија о држави, и
2. Народна економија.

ТРЕЋА ГОДИНА:

Прва група: 1. Административно право;
2. Међународно јавно право.

Друга група: 1. Наука о финансијама и
2. Економна политика.

ЧЕТВРТА ГОДИНА:

Прва група: 1. Грађанско право (Општи део, стварно, облигационо, породично, наследно и задружно пр);
2. Међународно приватно право.

Друга група: 1. Грађански парнични поступак са стечајним правом и
2. Трговачко, менично и чековно право.

Грађанско право се слуша три године, почевши од друге, али се полаже при крају IV године. С друге стране студенти су на општем курсу ослобођени више предмета које су до сада полагали (Дипломатске историје, Судске мелеције, Статистике; Стечајно право је спојено у један предмет са Грађанским судским поступком). Идеја која чини за основу поделе предмета и њиховог полагања по групама састоји се у томе да сродни предмети чине једну целину. Другим речима хтело се да студенти уче предмете систематичније, обухватајући шире области него што је то један предмет, и тиме се истовремено навикавају на озбиљније студирање предмета. Овај последњи циљ има и ослобођење студената од поменутих предмета, јер ће сада заиста моћи више времена да посвете осталим предметима. Али овај циљ ће се потпуно остварити тек када се изради програм појединих предмета Овим програмом има да се предмети у

сагласности доведу и прецизирају по обиму и материји колико је то могуће. Ако се још при утврђивању овог програма, а затим и при примени његовој води рачуна о томе да тежиште студија лежи у разумевању и знању начела и метода, а не у пажњу за испит многобројних детаља, могле бисмо очекивати да ће наши правници добити још бољу и солиднију спрему него што су је до сада добијали. Зато је Факултет већ одредио једну комисију која ће проучити питање, и на основу тога ће бити донет један правилник који ће у своје време бити објављен.

Факултативни предмети

У наставном програму, у главном на докторату, дато је мало више места општим наукама, као што је то Увод у правне науке, Филозофија права и Социологија, него што су га имали до досадашњим уредбама. Али ово важи стварно за Загреб и Љубљану, пошто је Београд већ и раније учинио измене у својој Уредби у том смислу. Нова Уредба је дала могућност да се студенти упознају са актуелним питањима, која имају нарочиту важност за нашу земљу. У томе циљу су предвиђени као факултативни предмети: Аграрно и Задругарско право, Радничко право, Ауторско право, Право индустријске својине и Право осигурања. Сем тога дато је нарочито место упоредном праву. И, најзад, у истом циљу предвиђени, поред постојећег Криминалистичког института који већ одавно постоји на Факултету и са свим недавно основаног Института за међународне проблеме, још два института: за упоредно право и Социолошко-економско-статистички, који ће имати за један од главних циљева да врши анкете у нашој земљи о нашим проблемима.

Донесени ову Уредбу, Министарство просвете и Правни факултети старали су се да нађу извук о навуку спрему каква је потребна једном културном друштву и држави, и каква је потребна специјално нашој држави и друштву. Али они су се старали да избегну претеривање наших студената, држећи се дозине боље мање, али добро и темељно, него много, али површно. Има ствари које неће водити студентима, али то је неминовно код сваког правног прописа. Има прописа који су уведени да натерају студенте да на време полагају испите и не пропуштају време. Али то је у интересу самих студената. Неке ствари, које изгледају поштравање и отежавање, то можда у ствари и нису. То је случај баш са полагањем предмета по групама, основним принципом ове Уредбе. Овај принцип, који је био неминован зато што су се до сада у Загребу и Љубљани полагали предмети у три групе, значи да падање из једног предмета повлачи падање и из другог предмета који са првим чини групу. Не треба, при овоме, испустити из вида да је циљ тога оцењивање студената у целини, по општем утиску из предмета групе, што даје више гаранције за правилније оцењивање. Уосталом, може се дешавати да добра оцена из једног предмета поправља сумњиву или слабију оцену из другог предмета.

Могућност усавршавања и попуњавања уредбе

Вредност правних прописа показује се тек у животу и, како закони и уредбе нису догме, они ће се моћи да мењају. Најважније је да се дошло после толико очекивања, до једне нове и једне јединствене уредбе. Рађено компромисно од више чинилаца она не може да задовољи све укусе и погледе на све интересе. Десило се чак да је Министарство просвете, желећи да изађе на сусрет Загребачком и Љубљанском правном факултету, унело само на своју руку извесне прописе.

У току времена она ће се моћи према искуству, усавршавати и попуњавати.

Студентским удружењима!

Опомињу се студентска удружења да вести из удружења шаљу редовно и на време. Вести и обавештења треба да су читко, кратко и јасно мастилом писана. Рукописе предавати сваког дана, сем недеље, у времену од 10—11 ч. у канцеларији редакције.

14.

фебруара 1939 г.

излази студентски часопис за књижевност и културу

»МЛАДА КУЛТУРА«

ИЗДАЈЕ ОДБОР КУЛТУРНИХ УДРУЖЕЊА

Наши студенти данас

(Настава са 1 стране)

ОМЛАДИНА НИЈЕ ВИШЕ НАША БРИГА ОНА ЈЕ ДАНАС НАША НАДА

И поред свих тих тешкоћа студенти данас дају живих доказа о једној истинској жељи за науком и сазнањем. То се не види само на часовима и на семинарима, у лабораторијама и у институтима, све боље и боље посећеним. Интерес и активност универзитетске омладине се не ограничавају више на строго школски програм. У свима правцима осећа се тежња да се изиђе и изван његових оквира и да се обухвати духовни и материјални живот свога времена у свој његовој потпуности. То показују многобројни и врло активни студентски дебатни клубови, рад стручних студентских удружења, њихових економских, здравствених, културних, спортских и репрезентативних организација. И у овоме раду наши студенти се нису ограничили на себе, њих интересују сви слојеви нашег народа, особито село и његове тегобе.

Колико је свестрана та активност студентске омладине и шта све обухвата њен интерес најбоље ће се видети из наслова неколиких студентских приредби у току прошле године: Јединство науке и напретка, Чехословачка култура, Француска наука и њен значај за човечанство, Шта је техника, Техника и пољопривреда, Поезија Ђуре Јакшића, Академија у част Пушкина, Академија поводом прославе 150-годишњице Вука Караџића, Комеморација Максима Горког, Вече Петра Кочића, Вече француске културе, Шта је и каква је материја, Жена кроз историју, Нови Совјетски устав, Вече здравствених проблема, Данашњица у уметности, Културно вече посвећено мору, Проблеми далеког истока, Вече Радоја Домановића, Вече сеоске поезије, Вече народне поезије, Вече спорта, Вече италијанске уметности, Академија у част Чехословачке...

Речитије него ишта ово неколико наслова открива душу данашње студентске омладине, омладине која воли своју прошлост, омладине која осећа садашњост и која се озбиљно и свестрано припрема за будућност. Омладина која се залаже за све што је лепо и племенито, омладина у којој трепери и њен народ и човечанство.

Откуда овај преокрет и овако утешне појаве у тешком времену у коме се ломи свет?

Отуда што је на место подвојености ступила сарадња, на место партизанства дружељубље и слога. Омладина је умела помирити слободу са дисциплином и једнакост с поштовањем личности, чиме је потврдила и своју способност за живот у слободи и једнакости. На тај начин је наш Универзитет постао једна велика и присна радна заједница студената и наставника, верна циљевима највише просветне установе, изграђивању националне културе и ширењу великих човечанских истина. Исто тако та радна заједница је посведочила да и сами ови циљеви захтевају слободу чију је неопходност уосталом и један диктаторски режим умео да увиди и обезбеди — и да је сна достојна поверења што јој га је држава на тај начин указала.

Студентска омладина је доказала исто тако да љубав према отаџбини не искључује братство међу људима и да се поред човечанства може волети и своја земља. Зар се уосталом и могло друго очекивати и сумњати у родољубље оних чији су очеви остали на Мачковом Камену, и Кајмакчалану, борили се у добровољачким дивизијама, бивали прогањани, мучени и убијани по аустро-угарским тамницама да би својој деци обезбедили слободан живот? И с друге стране зар се треба бојати да ће дужности према отаџбини заслепити оне чији другови својим гробовима у Шпанији обележавају своју оданост идеалу човечанске правде?

Али таква омладина неће више да буде оруђе никаквих ситних партиских интереса и пропаганди. Она хоће да припада целоме свом народу и свему што је истинито и племенито на овој земљи. Зато ко с добронамерном пажњом ослушкује овај интензивни живот на Универзитету што бруји као у кошници, тај не треба да страхује за будућност. Они који у својој првој младости умеју да нам покажу све ове дивне ствари, знаће и сутра, у јавном животу, да буду и добри грађани ове земље и борци за друштвену правду у свету.

Таква омладина није више наша брига, она је данас наша нада.

Др. Б. С. Марковић

ПРЕД ОБНОВОМ

„ПОБРАТИМСТВА“

Крајње је време да студенти добију своје претставништво

Налазимо се пред скором обновом некад највећег студентског удружења — „Побратимства“ које у себи, потпуније но икоје оличавало на видан начин јединствено организовано претставништво студената Београдског универзитета. Потребно је зато дотаћи се унеколико ологе и значаја „Побратимства“ у његовој недавној прошлости и видети уз то шта оно може претстављати у новоствореним условима за његово оживљавање на Универзитету данас.

„Побратимство“ је основано 1867. год. Израсло је из ондашњих друштвених, просветних и политичких прилика у земљи и на Универзитету. Један од његових покретача говорећи о важности његовој, наводи као главну побуду за покретање у овом: „Хтели смо допринети нешто нашем општем циљу који се састоји у том да Универзитет поред тога што даје добре научнике, даје и људе спремне за све гране државне управе.“ Из ондашње перспективе звучало је то можда

претенциозно да студенти, кроз удружења, остварују тај смер. За данашње стање студентског покрета међутим то нису само голе тежње него великим делом лако опипљива стварност.

По својој карактеру било је „Побратимство“ репрезентативно удружење у ширем смислу. Наткривљивало је сва разна удружења разбацана по појединим факултетима. Претстављало је свој са више саставних делова као помоћних снага.

Задатак „Побратимства“

У неколико махова Побратимство је прекидало рад. Сам рат чинио је и ту своје. Двадесете године после дугог застоја отпочет је рад у новој средини. У ово време оно има претежно економски карактер. Тако то иде све до двадесет девете када му се забрањује рад.

Пут којим је ишло „Побратимство“ ипак је скоро нормалан у односу на дате прилике у којима се развијало. У већини случајева оно је било под руководством трезвених генерација ношених омладинским одушевљењима и идеализмом савремене епохе великих прегнућа и националних и социјалних. У сваком случају обим рада овог удружења као ни других, у осталом, није могао превазићи могућности које му је давала одговарајућа средина, из које су тек провиривале прве здраве клице младе културе у Србији после толико доживљених политичких и националних прелома.

Задатак новог Побратимства

У племенитом настојању послератне омладине да васкрсне добре тековине својих претходника мора и „Побратимство“ поново добити свој неокрпљен значај. На домаку нових светлих изгледа за сигурнији развој студентског и опште омладинског покрета у земљи и њему престоје много већи успеси. Зашто дакле обнављамо „Побратимство“? — Поменули смо горе деловање овог удружења минулих година. Да видимо његово место данас.

Заштита студентских интереса

Заштита студентских интереса намеће се данас као први задатак свију нас. Једно за другим на плану су и економско збрињавање студената и њихово културно образовање и научно изграђивање, једном речју њихово оспособљавање да постану радници на подизању народне свести и културног напретка. У изналажењу начина да се то све оствари немогуће је мимоћи што савременије организационе облике рада. У томе баш и лежи већ један лео оправдања за обнову „Побратимства“.

На Универзитету имамо данас преко 30 удружења са разним непосредним, ужим циљевима. До сад стручна удружења груписана су била око Акционог Одбора као координационог тела Културна су усредсређивала своју активност кроз централни Културни Одбор. Економска кроз свој Економски Одбор и мировна акција водила се такође на исти начин. Но по развоју догађаја намеће се данас као нужна још боља и савременија организована повезаност вишег степена. Наша удружења, те ситне и крупне радне кошнице треба груписати већ тако, да урастају једна у другу. „Побратимство“ то може убрзати по својим правилима, може и по својој мајорности чланства. Ту је други разлог његовог оживљавања.

Позив на сарадњу

Апел београдским студентима и њиховим организацијама

Ми, бугарски студенти, с великим интересом и искреном заносом пратимо ваше борбе за одбрану мира, културе и прогреса, за одбрану Аутономије универзитета слободног научног рада, слободног и срећног живота. Жртве које сте дали и дајете у тој борби ценимо и ми. Као и ви, ми се доносимо Мирком Срзентићем, Жарком Мариновићем, Крстом Љубичићем, поносимо се њиховим дивним делима и примерима самопожртвовања. Ми са истим шаквим интересом пратимо и велике напоре које наши братски народи улажу за учвршћивање Балканског мира, а уједно и светског. Ми желимо да ти напори буду овећани могућношћу ближих и већих успеха. Ми их пратимо знајући да данас, кад човечанство преживљава страшне и криптичне дане, кад се мир и људске културе налазе пред незапамћеним искушењима кад сила доминира над сваком праведношћу и међународним моралом, кад мали народи живе у непосредној опасности за сушташњи дан, — мирољубиви односи, узајамно разумевање и чесне везе међу народима претстављају гаранцију за очување човечанства и његове културе.

Драге колеге,

Ми пратимо те напоре, ми учествујемо и желимо да још активније учествујемо у њима. Јер здраве и трајне везе међу народима стварају се једино на основу њихове економске и културне сарадње.

Предлажемо да ми, студенти са своје стране уложимо све напоре да створимо те толико жељене здраве везе, које треба да буду основица за појачање наших веза са осталим балканским, демократским студентством, као и са светским.

Данас мали народи живе у великим опасностима Ђићов оцстанац, независности и миран развојак су угрожени. Близка стварност то најбоље потврђује. Ни балкански народи нису избегли опасности од шујинске интервенције. Због тога треба уклонити узроке који би могли изродити несурласице; због тога треба балканским народима да се зближе, да уједине њихове воље и енергије против сваког шујинског апетита.

Конкретне форме наше узајамности нека буду: узајамна сарадња у штампаним пуштем информација, чланак, снимак и другог; размена књига из књижевности, уметности, историје, организационог живота двају народа особито њиховог студентства; одржавање узајамних екскурзија и састанака, изношење реферата од стране академских организација од којих и неки преко радио, узајамне размене студената за један или више семестара, размена адреса ради кореспонденције на два браташка језика итд.

Ми сматрамо драге колеге, да у данашњим тешким временима, наши мали народи са студентима треба да дају један добар пример. Верујући да се нећете оглушити о наш апел, ми вас толико поздрављамо

За бугарско студентство:

Академска удружења:

Филозофа: Н. Смилков; историчара: А. Милчев; географа: Мих. Цолов; класичара: М. Пошради; педагога: Храчски; физикомашемашинчара: Хр. Благов; природњака: Гр. Николов; хемичара: Г. Анџонов; ветеринара: И. Думанов; агронома: Хр. Алексиев.

Ив. Урифов. Редакција Академика:

Репрезентативно удружење

Рекли смо да ће „Побратимство“ постати репрезентативно удружење. Ову своју функцију оно може плодносно да веже за сарадњу са другим, по карактеру сличним удружењима у земљи и на страни. Недостатак тога досад се осећао баш у погледу нашег односа са претставништвом других универзитета у земљи и на страни. А циони Одбор чинио је то недопуњујући празнину где је год могао али он то није успевао увек. Све то има да надокнади „Побратимство“ свестрано и потпуно.

Обнављачка скупштина „Побратимства“ почетком марта има да обележи један важан датум у развоју нашег студентског покрета. Та скупштина је наш давнашњи захтев. Акциони Одбор извршиће дотле све потребне припреме како би скупштина послужила као видан доказ наших залагања за успоставу легалнога претставништва свих студената београдског Универзитета.

Преко „Побратимства“ ми назиремо већи пут за стварање савеза свих репрезентативних удружења Загреба, Београда и Љубљане. Колико то само по себи значи непотребно је подвлачити.

Б. К.

Београдски слависти својим бугарским колегама

Драге колеге,

Ми, студенти славистике Београдског универзитета необично дирнути вашим топлим, братским писмом, прихватајући вашу пружену руку, хитамо да изразимо своје дубоке симпатије које гајимо према вама и бугарском народу. Словенска браћо, исти су нам путеви, исте жеље: просвећивање народа, спремити се што боље за тај позив.

Али није само сво једино што нас данас спаја. Ми који искрено волимо нашу драгу отаџбину, као што волите и ви вашу увиђајући опасност која нам прети, спремни смо да прихватимо, искреније но икада, сарадњу између наших двају Удружења и да учинимо све да културне везе братских словенских народа буду што тешње.

Испоручујући вам ове наде и верујући у њихово најскорије остварење, ми вам, другови, шаљемо срдачне братске поздраве. За Удружење студената славистике на Универзитету у Београду:

Надежда Прошић
Јурај Спевак

Пројекат нове уредбе Филозофског факултета

Став Ц. О. Ф. Ф-а

Последње две године скоро сви факултети добили су нове Уредбе и у већини случајева студенти су интервенисали преко својих удружења ради њихове промене, али тек по њиховом доношењу. — Студенти филозофије, очекујући Уредбу за свој факултет, створили су сами један пројекат, који су преко Универзитета поднели надлежнима очекујући, да ће он послужити бар као основа за нову Уредбу. Тај пројекат-плод сарадње студената филозофије свих Универзитета, донет на заједничким конференцијама у Београду, Загребу и Љубљани — је доказ велике заинтересованости студената за Уредбу, као и обилног третирања тог питања од њихове стране.

Студентски пројекат није узет у разматрање већ један други, који садржи одредбе које ће, ако буду усвојене, много отежати студије; а неће помоћи ни бољем ни бржем савлађивању науке, нити стварању научног и професорског кадра. Нови пројекат је нарочито неповољан по студенте у оним својим члановима, који говоре о испитима, јер предвиђа писмене и усмене припремне испите из раздела А. и Б. у времену између другог и петог семестра, као и ограничење уписа у шести семестар у случају неуспеха. Раздели А. и Б. су подељени на подразделе, који се могу полагати одвојено, с тим да из оба подраздела кандидат има и писмени и усмени испит, или у целини с могућношћу, да писмени буде комбинован из предмета оба подраздела. Код посебног полагања подраздела у пројекту нове Уредбе постоји једна одредба, која изражава жељу да се на Универзитету заведе гимназијски систем испита. Наиме, предвиђа се поништавање већ положеног подраздела, ако се други подраздео не положи у року од године дана. Ова мера је разумљива једино као покушај да се отежа и продужи студирање, а не као начин да се оно убраза, као што су нам то рекли. Убрзати студирање поништавањем положених испита је метод, који не можемо ни схватити ни пријети. Поготово је чудновата ова одредба, кад постоје групе на којима између предмета у појединим подразделима не постоји велика веза. Даље, постоје групе на којима су обавезна по два писмена испита, а код друпа страних језика и књижевности писмени се ради у два маха;

чак постоји могућност да се испити из помоћних предмета полагају и писмено и усмено. У погледу оцењивања предвиђа се да оцена четири повлачи губитак једног испитног рока. Испити из помоћних предмета и раздела под Б. морају се риније положити, но што то предвиђа досадања Уредба. Обавезно је похађање предавања из филозофије у току два семестра, као и похађање и колковизи из педагогије. Није предвиђен мартовски рок, иако већ неколико година постоји. До сада се могло уписати семестар три пута, док по новој Уредби само два. Није омогућен упис учитеља на друге групе осим педагошке, као ни богословима, мада је то тражено више пута. Групе су такође измењене, многе су добиле нове предмете, а многе су негодно састављене по изјавама г. г. професора. Прописан је максималан број часова и то од двадесетпет, иако постоје групе на којима има преко тридесет часова недељно.

Овакав пројекат нове Уредбе не може задовољити студенте. Због тога су стручна удружења, преко Централног одбора стручних удружења, подувела акцију ради измене овог пројекта. Сааване су две конференције студената на којима је продискутован пројекат и послана је претставка факултетским властима. Посећен је велики број г. г. професора, који су упознати са пројектом и нашим примедбама. Известан број г. г. професора је изјавио да налази, да одредбе предлога нове Уредбе не одговарају најбоље своје мишљење и да ће утицати да се она измени. Продужена је сарадња са загребачким, љубљанским и скопским студентима, која је била успостављена по овоме питању. Поново су послани делегати, који су се састали и заузели јединствен став.

Наш став је јасан. Ми сматрамо да при доношењу Уредбе и студенти морају да се чују, њихови предлози узму у обзир а њихови интереси не смеју бити толико угрожени да дође у питање могућност правилног студирања већег броја студената. Надамо се да ћемо успети у заједници са колегама других Универзитета и господом професорима, који схватају интересе науке и студената, да изменимо овај пројекат и зато ћемо се и на даље озбиљно залажити.

ПОЗОРИШТЕ

Бр. 72

Од пре кратког времена у Нар. позоришту се даје комад под горњим насловом, који у извесном смислу привлачи на себе пажњу.

У погледу књижевне форме он је врло оригиналан. Идеја о позорници на позорници била је врло срећна и она је припомогла аутору да помоћу ње да у драми садржај који би по свим правилима уметности пре могао послужити за изразу романа. На тај начин бар до неке, комад има одлике који немају у драматизовани романи: он је уједначена целина, нема шупљине и основну идеју изражава и осветљава у целини.

Оваква форма је са прилично техничких сретстава, добро дата. Управник казног завода и остали заводски персонал као и да нису глумили: они су се понашали природно и просто чак и сувише једноставно, као да су у неком казном заводу (под предпоставком да је на тој стварној, не књижевној, робији могуће стварање глумачког ансамбла који би покушао да до такне питање свог живота у хелији, како је он изнет у милологу г-ђе Катилинић). Режија је у појединим моментима толико подвукла разлику између позорнице и казног завода, да су глумци — робијаш били често непогрешно патетични, нарочито главна јунакиња. Ако оста-

вимо на страну те мале недостатке, заиста се може стећи утисак да смо се нашли у казниони и да гледамо тако необичан ансамбл. То утолико прешто смо унапред очекивали да неће бити много гледалаца, јер човек некако нерадо прима чак и помисао да ће, макар и добровољно, провести два сата између решетака.

Писац се, међутим, није устручавао да истражује по анализа криминала. Ми му једино можемо замерити што то није до следније учинио, што није даље отишао што се није позабавио дубљом психологијом злочинца. То би комад издигло или бар могло да издигне, до нивоа већег уметничког остварења. Њему недостаје љубав према тим изгнаницима из друштвене заједнице и утанчано познавање његове душе једног Достојевског, или топлина описивања и готово рационална анализа Драјзера. Писац је имао у рукама врло захвалну тему, али је није искористио до краја. Он не познаје довољно средину из које је извукао мотив за своје дело. Не упуштајући се у исправљање питања откуда злочин, зашто постоје злочинци и свакојаки преступници, које би га сигурно одвело до сазнања да у самим, данас опште признатим, моралним правилима лежи корен свима овим поја-

вама, он се ограничава на мелодраму у којој невин страда, у којој добро, додуше после 18 година мука и страдања, побеђује зло.

Садржај прилично простосрдан. Људи су категорисани, сваки зна своју улогу и сви се труде да главну јунакињу оправдају. Разбојничка средина је приказана као какво пословно предузеће, које има чак и дозволу за упражњавање свог заната. У унутрашњост тих људи се не зазирају. Робијашу су само извођачи и о њима не знамо ништа. Строго одвајање позитивних од негативних карактера одузело је могућност писцу да дође до већих драмских сцена. Зато су сва лица хладна, необудљива, њихови карактери недовољно обрађени. С изузетком Бр. 72 и њеног спасиоца, који су кадикад реално и реалистички дати, да делују као живи људи.

Поред свега драма је занимљива и заслужује да се на њу обрати пажња. Има неколико добрих места, као што је већ наведени монолог у хелији и ту и тамо просутих реченица, хуманих осећања и тачних анализа. Желимо само да му одуземо значај великог дела, али му признајемо вредност с обзиром на остали репертоар Нар. позоришта, макар и само зато што су елементи уметничког стварања ту додуше у повоју и неизражени. Жалимо што меродавни не учине бољи избор, кад већ иду у иностранство и не прикажу нам чешку уметност у њеном савршенијем облику.

н. т.

ПЕТ НОВИХ КЊИГА ЕОС-УНИВЕРЗАЛ

Свака права култура није никад одрицала важност позитивних ознака ближе и даље прошлости. Културно наслеђе је непролазна нит општеисторијског и општеовјечанског значаја. Непролазни су и трајни идејни моменти остваривања истине кроз сва времена и кроз све прилике друштвених односа и њихових садржаја. То је овај најсјајнији моменат који омогућава основу сваког ма и најмањег покрета у правцу културног и друштвеног ослобођења а против свих утицаја мрака и незнања. За свим тим и иде библиотека ЕОС Универзал. Она хоће да буде трибун свих културних моментата људске прошлости као и постепене изградње људског достојанства и среће свију.

У овом колу заступљени су: *Сервантес*, *Узорне приче*, где је изведена уметничка анализа осјећања свога доба, познатог и у историји по структури односа и висини културног нивоа, где су сви изрази били омогућени условима њихове појаве.

Гогољ, *Чудновате приче*, где је, такође, потенцирана слика одређених друштвених прилика, против чије се неприродности Гогољ борио да би уништио мртвило околине и то са једним нарочитим хумором као најизразитијим средством борбе онога времена. Гогољи нам требају кад су већ ту Чичикови и Пљушкини.

Морис, *Утопија*, где инстинктивност осјећања поставља захтеве остварења пуног живота свију људи, изражене топлином ренесансних духовних особина. *Маколеј*, *Есеји*, где је откривена битност принципа историског развика као живе последице међусобних утицаја различитих чинилаца на један

ВЕСТИ ИЗ ИНОСТРАНСТВА

Бразилија.

61.000 студ. из Рио-де-Жанейра и Сан-Паула упутили су министру спољних послова резолуцију протестујући против кампање против Јевреја и католика.

Енглеска.

Погроми против Јевреја изазвали су огромно огорчење код енгл. студ. Послат је читав низ резолуција и протеста. У *Кардифу* су сви студенти нејевреји отишли у поворци у синагогу да присуствују служби. У *Кембриџу* је 2000 студ. потписало протестно писмо, У лондонском колеџу примљена је резолуција против погрома са 249:3 гласа. У *Манчестеру* је одржан један велики митинг свих студ. орг. Решено је да се свакога месеца прими извесан број студ. избеглица. Свуда се састају студентски кругови који доносе протесте, сабирају новац, врло често обилно помагани од својих професора.

Италија.

Недавно је преведена на енглески језик књига Виторија Мусолинија (Дучеовог сина) „Лет над Абисилијом“. У њој између осталих пише: „Рат је квинтесенција лелоте... најлепши спорт“.

Белгија.

Приликом XI-годишњице оснивања слободног Бриселског универзитета, изашао је специјалан број „Свезака слободног испи-

та“, посвећеног проучавању расног и верског проблема. Резимирајући садржај овог броја-уводни чланак нарочито подвлачи: „Ми смо тежили да одредимо да ли је улога коју су Универзитет и његови студенти играли у јавном животу, еволуирала у току ових последњих година, или да ли је остала слична самој себи... Чињенице говоре саме о себи: студенти су свесни своје слоге и наша епоха види интелектуалну омладину како учествује активно у јавном животу на страни младих радника.“ Корице овог лепог броја носе као наслов речи Пола Иманса, претседника слободног универзитета у Бриселу: „Бриселски универзитет има за порекло слободу, за оруђе љубав према истини, поштовање и слободно изабир ње мишљења.“

Боливија.

Професорски савет Правног факултета у Кошабамби, извештен о пројектима закона предложеног Народној скупштини, а који има за циљ да ограничи слободу штампе, изјављује да слобода мишљења не може да буде ограничена, да Универзитет заснован на принципу слободне наставе мора да да слободно изражавање мишљења, да је држава обавезна да обезбеди и друштвено право које омогућава људима и установама да утичу слободном мисли на развика друштва културе, и одлучује да брани слободу мисли као универзитетску политичку и друштвену гаранцију повољну за развиће културе у Боливији, да осуди наметнуту цензуру штампи.

С. А. Д.

Пошто је универзитетска администрација на универзитету „Џон Хопкинс“ у више наврата олбила студентима право да организују скупове сем оних који су строго предвиђени програмом студија, студенти су под окриљем Уније американских студената организовали протестни митинг и листе с молбама у којима траже „право студената да одлучују о својој активности изван програма студија“.

Студенти у свету после Минхена.

Под овим насловом је недавно изашла из штампе брошура Јосифа Лаша, генералног секретара Уније енглеских студената. Пошто је изложио еволуцију кризе у Средњој Европи, Лаш оштро критикује Минхенски споразум који је далеко од спасавања мира, појачао агресивне силе; да би се остварило поправљање међународне ситуације, потребно да С. А. Д. воде спољну политику која прави разлику између нападача и жртве, да придржавају снаге мира и демократије у свету, потребно је да студенти захтевају такву политику и активно учествују у свакој акцији у прилог жртава напада, нарочито у Шпанији и Кини.

Чехословачка.

8 новембра два студента организације „Влајка“ уништили су Масарикову статуу која се налази у сали Прашког факултета књижевности. Ово дело изазвало је велико презирање студената и 26 новембра одржана је манифестација на Факултету књижевности у знак протеста.

НЕЗАБОРАВИТЕ 14 фебруара излази „Млада култура“